

Сімейно-шлюбні відносини : актуальні питання

анотований бібліографічний список

2023. – Вип. 10. – 17 с.

(<http://nplu.org/article.php?id=423&subject=3>)

1. АПУ проведе I Форум з сімейного та спадкового права [Електронний ресурс] // Юрид. газ. – 2023. – 6 жовт. – Електрон. дані. Подано інформацію, що Асоціація правників України (АПУ) запрошує взяти участь у I Форумі з сімейного та спадкового права. Наведено програму форуму: актуальні питання сімейного права в умовах війни; особливості застосування Конвенції про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей 1980 року в умовах воєнного стану. Виклики та новели у правотворенні; питання опіки, піклування, усиновлення в умовах війни; планування спадщини та виклики воєнного часу, що постали у питаннях спадкування. Текст: <https://yur-gazeta.com/golovna/apu-provede-i-forum-z-simeynogo-ta-spadkovogo-prava.html>

2. Бук М. О. Соціальні пільги для дітей з інвалідністю: поняття, правова природа та проблеми реалізації [Електронний ресурс] / М. О. Бук // Юрид. наук. електрон. журн. – 2023. – № 8. – С. 214-218. Розкрито основні правові ознаки соціальних пільг для дітей з інвалідністю. Визначено, що метою надання соціальних пільг таким дітям є зменшення обсягу матеріальних витрат сім'ї, які пов'язані як із щоденними турботами, так і з винятковими випадками, які трапляються у житті таких дітей. Проаналізовано законодавство України про соціальні пільги для дітей з інвалідністю. Підтримано необхідність запровадження та повноцінного функціонування Єдиного соціального реєстру у всіх адміністративно-територіальних одиницях України. Наведено приклади судової практики, яка

дає можливість простежити окремі тенденції у питаннях реалізації права на соціальні пільги. Зроблено висновок про необхідність закріпити додаткову умову надання соціальних пільг матеріального характеру для дітей з інвалідністю – відсутність з об'єктивних причин у сім'ї середньомісячного сукупного доходу на рівні межі бідності, тобто не нижче прожиткового мінімуму для сім'ї. Текст: http://www.lsej.org.ua/8_2023/48.pdf

3. Визнання батьківства: що треба знати [Електронний ресурс] // Юрид. газ. – 2023. – 11 жовт. – Електрон. дані. За повідомленням Координаційного центру з надання правової допомоги, права та обов'язки матері, батька і дитини ґрунтуються на походженні дитини від них, засвідченому органом державної реєстрації актів цивільного стану. Порушено такі питання: визначення походження дитини від матері та батька, які перебувають у шлюбі; визначення походження дитини, батьки якої не перебувають у шлюбі; коли походження дитини визначається за заявою жінки та чоловіка, які не перебувають у шлюбі між собою, а також за відсутності підстав для подання заяви, батьківство щодо дитини може бути визнане за рішенням суду. Текст: <https://yur-gazeta.com/golovna/viznannya-batkivstva-shcho-treba-znati.html>

4. Вимушені переселенки з України в європейські країни: нова реальність : за результатами дослідження ситуації жінок, які залишили Україну після 24 лютого 2022 року та перебувають у країнах Європи : аналіт. звіт / [Н. Богданець, О. Гладунов, О. Давліканова, О. Яшкіна ; упоряд. : О. В. Гладунов та ін. ; за заг. ред. О. Б. Давліканової]. – Київ : Вістка, 2022. – 120 с. : іл., табл. **Шифр зберігання в Бібліотеці: B82069** У звіті подано аналіз результатів дослідження життєвих ситуацій вимушених переселенок, які залишили Україну після початку повномасштабного вторгнення РФ 24 лютого 2022 р. і шукають притулку в країнах Європи. Дані зібрано в результаті анкетування вимушених переселенок, проведення експрес-інтерв'ю та кабінетного дослідження відкритих джерел інформації. Думки, висловлені вимушеними переселенками та

представниками(-цями), що їх приймають, є їхньою особистою позицією та можуть не співпадати з офіційною позицією Фонду імені Фрідріха Еберта чи організацій, де працюють упорядники цього звіту.

5. Війна, наука та емоції: (не)нові концепції і підходи : зб. матеріалів круглого столу, (м. Чернігів, 21 - 22 лют. 2023 р.) / ред. та упоряд. С. Маховська. – Київ : Юрко Любченко, 2023. – 118 с. : іл. **Шифр зберігання в Бібліотеці: A827427** *Зі змісту: Повсякдення дітей Чернігівщини в умовах бойових дій та окупації (лютий – квітень 2022 р.) / В. Березовська. – С. 49-52.*

6. Герман Д. Психологічна травма та шлях до видужання : наслідки насильства – від знущань у сім'ї до політичного терору / Джудіт Герман ; з англ. пер.: Оксана Лизак, Оксана Наконечна, Олександр Шлапак. – Львів : Вид-во Старого Лева, 2023. – 418, [3] с. : табл. **Шифр зберігання в Бібліотеці: A825654** *Ця книжка – результат двох десятиліть досліджень та клінічної роботи з жертвами сексуального насильства і насильства в сім'ї, а також із ветеранами бойових дій та жертвами політичного терору. Йдеться про відновлення зв'язків: між публічним та приватним просторами, між індивідом та громадою, між чоловіками та жінками.*

7. Гірак Г. Вусатий "нянь": як Лукашенко намагається уникнути ордера від МКС [Електронний ресурс] / Галина Гірак // Korrespondent.net : [вебсайт]. – 2023. – 3 жовт. — Електрон. дані. *Зважаючи на резолюцію Європарламенту із закликом до Міжнародного кримінального суду (МКС) видати ордер на арешт самопроголошеного президента Білорусі О. Лукашенка через депортацію українських дітей, розглянуто, як білоруський диктатор намагається видати депортацію дітей за гуманітарний проєкт, демонструючи представникам іноземного дипкорпусу їх «місця проживання, навчання й оздоровлення», та як світ має діяти, щоб підозрювані в злочинах проти маленьких українців були покарані. Так, коментуючи анонсовану Лукашенком зустріч із українськими дітьми за участю іноземних дипломатів, у Міністерстві закордонних справ України*

(МЗС України) зазначили, що цей захід має на меті легалізацію незаконного переміщення українських дітей із тимчасово окупованих територій (ТОТ) України. Відповідно до норм міжнародного права, примусова депортація дітей може кваліфікуватися як воєнний злочин, тому задля уникнення відповідальності посадові особи в Білорусі намагаються прикритися міжнародними представниками. МЗС України закликало іноземні держави утриматися від участі в пропагандистській поїздки білоруського режиму та наголосило, що Україна продовжить роботу задля притягнення до відповідальності усіх осіб, які скоїли злочини проти українських дітей «як на рівні національного розслідування, так і в межах розслідування Міжнародного кримінального суду».

Текст:

<https://ua.korrespondent.net/articles/4628560-vusatyi-nian-yak-lukashenko-namahaietsia-unyknuty-ordera-vid-mks>

8. Гірак Г. Електронний реєстр військовозобов'язаних: які дані в ньому будуть [Електронний ресурс] / Галина Гірак // Korrespondent.net : [вебсайт].— 2023. — 20 верес. — Електрон. дані. Розглянуто ключові норми зареєстрованого у Верховній Раді України (ВР України) проєкту Закону № 10062 «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення порядку обробки та використання даних в державних реєстрах для військового обліку та набуття статусу ветерана війни під час дії воєнного стану». Документ пропонує внести зміни до законів України «Про Єдиний державний реєстр призовників, військовозобов'язаних та резервістів» і «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту». Закон має вдосконалити інформаційну взаємодію між державними реєстрами різних відомств та установ; його ухвалення дасть можливість ветеранам війни, особам із інвалідністю внаслідок війни, родинам загиблих військових подавати заяви в електронному вигляді для набуття статусу учасника бойових дій (УБД). Наведено відомості, які, згідно зі ст. 6 законопроекту, заносять та зберігатимуть в базі даних Електронного реєстру, а також — перелік персональних даних, які збиратимуть для Реєстру (зокрема:

відомості про батьків (усиновлювачів), опікунів, піклувальників та інших представників; дані про сімейний стан особи та членів її сім'ї тощо). Текст: <https://ua.korrespondent.net/articles/4625221-elektronnyi-reiestr-viiskovozoboviazanykh-yaki-dani-v-nomu-budut>

9. Гірак Г. Новосілля для прийомних сімей: чому будинки їм зводять лише одноповерхові [Електронний ресурс] / Галина Гірак // Korrespondent.net : [вебсайт].— 2023. — 19 верес. — Електрон. дані. Йдеться про проєкт «Адреса дитинства» зі спорудження будинків для прийомних родин із прифронтових регіонів. Зазначено, що перші 14 домівок уже зводять у восьми областях України: Харківській, Київській, Черкаській, Волинській, Івано-Франківській, Львівській, Житомирській та Закарпатській. Їх спорудженням займається фундація «Адреса дитинства», створена за ініціативою першої леді Олени Зеленської для допомоги українцям долати гуманітарні, освітні, медичні виклики, які виникають через війну. Вказано, що будівництво будинків є й одним із ключових напрямків роботи Міністерства соціальної політики України. Наведено історії родин, що виховують прийомних дітей, і які вже чекають на нові оселі. За словами авторів проєкту, усі будівлі будуть інклюзивними, а при проєктуванні врахують побажання сімей, у тому числі й дітей. Нагадано, що Національну стратегію реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017 - 2026 рр. уряд затвердив 09.08.2017. Головна ідея реформи - створення умов, за яких потреба в інтернатах чи дитячих будинках зникне, а всі діти, позбавлені батьківського піклування, перебуватимуть у сімейних формах виховання. Наголошено, що розвиток сімейних форм виховання та відмова від інтернатів є однією з умов вступу України до Європейського Союзу (ЄС). Текст: <https://ua.korrespondent.net/articles/4624863-novosillia-dlia-priiomnykh-simei-chomu-budynky-yim-zvodiat-lyshe-odnopovertkhovi>

10. Давидова І. В. Забезпечення гендерної рівності при припиненні шлюбу в Україні та деяких країнах ЄС [Електронний ресурс] / І. В. Давидова // Юрид. наук. електрон. журн. – 2023. – № 8. – С. 110-113. *Проаналізовано чинне вітчизняне та європейське законодавство щодо регулювання особливості гендерної рівності у разі припинення шлюбу. Зазначено, що більшість принципів та підходів є однаковими в Україні та країнах ЄС, що є позитивним показником та дає можливість говорити про активне впровадження у вітчизняне право і законодавство європейських засад регулювання. Разом із тим, на практиці залишаються питання, які потребують додаткового врегулювання, особливо якщо мова йде про особливості менталітету, переважання (в щоденному житті) традицій поведінки перед законом.* Текст: http://www.lsej.org.ua/8_2023/23.pdf

11. Домашнє насильство в Україні: від початку року зареєстрували 192 тисячі заяв [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2023. – 19 верес. – Електрон. дані. *За повідомленням міністра внутрішніх справ (МВС) Ігора Климєнка, за вісім місяців цього року українські правоохоронці зареєстрували понад 192 тис. заяв про домашнє насильство. «Війна однозначно має негативний вплив на суспільство в різних аспектах. Одним із них є безпека у домівках. Психологічна напруга, емоційний тиск, розлука сімей, безробіття тощо погіршує ситуацію з домашнім насильством у країні», - зазначив міністр. За його даними, у 2021 р. поліцейські зареєстрували понад 325 тис. заяв про випадки домашнього насильства. У 2022 р. їх кількість скоротилася до 244 тис. Міністр наголосив, що, реалізуючи проєкт «Протидія домашньому насильству», який став частиною концепції МВС «Безпечна країна», поліція робить особливий акцент на запобігання таким проявам. Зокрема збільшується кількість спеціалізованих мобільних груп; посилюється контроль за кривдниками; впроваджуються альтернативні інструменти повідомлення про випадки домашнього насильства.* Текст:

<https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3763026-domasne-nasilstvo-v-ukraini-vid-pocatku-roku-zareestruvali-192-tisaci-zaav.html>

12. Катишев К. Реєстр військовозобов'язаних: законопроект у Раді [Електронний ресурс] / Костянтин Катишев // Korrespondent.net : [вебсайт]. – 2023. – 18 верес. — Електрон. дані. *Йдеться про поданий до Верховної Ради України (ВР України) 18.09.2023 законопроект № 10062 «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення порядку обробки та використання даних в державних реєстрах для військового обліку та набуття статусу ветерана війни під час дії воєнного стану» про створення електронного реєстру військовозобов'язаних. Законопроект передбачає передачу Міністерству оборони України (МО України) даних про громадян віком від 17 до 60 років, які містяться у різних державних реєстрах. А завданням проекту Закону «є уточнення взаємодії державних реєстрів під час надання статусу учасника бойових дій (УБД), а також спрощення процедури оформлення статусу УБД під час дії воєнного стану, особи з інвалідністю внаслідок війни та члена сім'ї загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України», – вказано у пояснювальній записці. Також законопроектом спрощується процес отримання статусу УБД. Наведено перелік відомостей, які заноситимуть до реєстру. Текст:* <https://ua.korrespondent.net/ukraine/4624583-reiestr-viiskovozoboviazanykh-zakonoproiekt-u-radi>

13. Клапоущак Д. Особливості судового розгляду справ про позбавлення батьківських прав [Електронний ресурс] / Д. Клапоущак // Наук. вісн. Ужгород. нац. ун-ту. Серія : Право. – 2023. – Т. 1, № 76. – С. 164-168. *Проаналізовано процесуальні особливості розгляду справ про позбавлення батьківських прав. Надано загальну характеристику інституту позбавлення батьківських прав. Проаналізовано підстави позбавлення батьківських прав, передбачених Сімейним кодексом України. Обґрунтовано необхідність розширення цього переліку на правовому рівні. Вказано шляхи*

подолання недоліків правового регулювання підстав та порядку відібрання дітей від батьків, серед яких особливу роль відіграє удосконалення судового механізму забезпечення захисту прав учасників цих відносин. Обґрунтовано важливість призначення різних видів експертиз та консультацій зі спеціалістами в ході розгляду справ про позбавлення батьківських прав.

Текст: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/281312/275555>

14. Корж І. Ф. Право, обов'язок та мотивація громадян щодо захисту Вітчизни [Електронний ресурс] / І. Ф. Корж, В. О. Пшеничний // Інформація і право. – 2023. – № 3 (46). – С. 193-204. *Досліджено питання функціонування в Україні таких міжнародно-правових критеріїв, як право і обов'язок громадянина щодо участі у захисті Вітчизни від збройної агресії ззовні. Розглянуто генезис правових підстав для здійснення самозахисту від збройної агресії як щодо держави, так і щодо осередку суспільства – сім'ї. Розкрито духовні та матеріальні мотиваційні критерії, що повинні мати місце та спонукати громадян до готовності та жертовності щодо захисту своєї Вітчизни. Проаналізовано чинне законодавство, нормами якого регулюється питання залучення громадян до проходження військової служби. Зазначено відповідні недоліки нормативно-правового регулювання функціонування інституту військової служби. Наведено досвід Ізраїлю в частині застосування мотиваційних критеріїв, насамперед для молоді.*

Текст: <http://il.ippi.org.ua/article/view/287254>

15. Кривопис О. Г. Особливості початку досудового розслідування злісного невиконання обов'язків по догляду за дитиною або особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування [Електронний ресурс] / О. Г. Кривопис // Юрид. наук. електрон. журн. – 2023. – № 8. – С. 418-421. *На основі проведеного аналізу судово-слідчої практики визначено та розкрито специфічні риси, які притаманні початковому етапу розслідування злісного невиконання обов'язків по догляду за дитиною або особою, щодо якої встановлена опіка чи піклування. Досліджено джерела*

надходження інформації про вчинений злочин, проаналізовано приводи та підстави початку досудового розслідування, а також обставини, які необхідно враховувати на початку розслідування. Текст:

http://www.lsej.org.ua/8_2023/97.pdf

16. Маньгора Т. В. Шлюбно-сімейні відносини в Україні: стан законодавчого закріплення та перспективи розвитку [Електронний ресурс] / Т. В. Маньгора, Л. В. Швець // Інформація і право. – 2023. – № 3 (46). – С. 244-253. *Розглянуто існуючі типи шлюбів, окрім законодавчо-закріплених, та їх особливості. Визначено стан законодавчого закріплення норм, що регулюють нетрадиційні шлюбно-сімейні відносини. Проаналізовано проблематику забезпечення державної реєстрації одностатевих відносин в Україні та запропоновано варіанти покращання національного законодавства задля врегулювання спірних питань, що стосуються цивільних партнерств.* Текст:

<http://il.ippi.org.ua/article/view/287262>

17. Науменко М. В. Цивільно-правовий захист постраждалих осіб від домашнього насильства в Україні та країнах Європи [Електронний ресурс] / М. В. Науменко // Право і сусп-во. – 2023. – № 3. – С. 117-123. *Проаналізовано питання цивільно-правового захисту постраждалих осіб від домашнього насильства: від аналізу генези самого поняття «насильства» до цивільно-правового механізму захисту жінок від домашнього насильства. Розглянуто механізм цивільно-правового захисту жінок від домашнього насильства, класифіковано форми захисту. Зазначено, що до суду має право звернутися кожна особа для захисту особистого або майнового права та інтересу (ч.1 ст. 16 ЦК). За власним розсудом особа має право вибирати між юрисдикційним (позивним) захистом і неюрисдикційний (непозовним). Для досягнення найбільш ефективного захисту прав суб'єктів можуть сполучатися різноманітні форми захисту.* Текст:

http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2023/3_2023/16.pdf

18. Порядок державної реєстрації актів цивільного стану за кордоном: що потрібно знати [Електронний ресурс] // Юрид. газ. – 2023. – 9 жовт. – Електрон. дані. *За повідомленням Міністерства юстиції України, відповідно до ч. 2 ст. 4 Закону України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану», державну реєстрацію актів цивільного стану громадян України, які проживають або тимчасово перебувають за кордоном, проводять дипломатичні представництва і консульські установи України. Відомості, зазначені в актових записих, у тому числі про народження, складених дипломатичними представництвами і консульськими установами України на паперових носіях та в електронному вигляді, вносяться до Державного реєстру актів цивільного стану громадян Центральним відділом державної реєстрації актів цивільного стану Управління державної реєстрації Центрального міжрегіонального управління Міністерства юстиції (м. Київ) протягом семи робочих днів з дня надходження першого примірника актового запису (ч. 3 ст. 12 Закону). Текст:* <https://yur-gazeta.com/golovna/poryadok-derzhavnoyi-reestraciyi-aktiv-civilnogo-stanu-za-kordonom-shcho-potribno-znati.html>

19. Про порядок укладання та розірвання шлюбу: пояснення Координаційного центру з надання правової допомоги [Електронний ресурс] // Юрид. газ. – 2023. – 12 жовт. – Електрон. дані. *Наведено загальне поняття про шлюб. Також розглянуто питання: час та місце реєстрації шлюбу; документи, які необхідні для реєстрації шлюбу; правові наслідки шлюбу, розірвання шлюбу в позасудовому порядку (за спільною заявою, чи за заявою одного з подружжя); розірвання шлюбу в судовому порядку. Текст:* <https://yur-gazeta.com/golovna/pro-poryadok-ukladannya-ta-rozirvannya-shlyubu-poyasnennya-koordinaciyного-centru-z-nadannya-pravovo.html>

20. Протидія дискримінації в Україні та світі : матеріали Всеукр. наук.-практ. семінару, (м. Дніпро, 20 жовт. 2022 р.) / МВС України, Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ [та ін.] ; упоряд. С. В. Корогод]. –

Дніпро : Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2023. – 210 с. **Шифр зберігання в Бібліотеці: А825733** *Зі змісту: Проблема встановлення безпосереднього об'єкту домашнього насильства як різновиду дискримінації в сучасному суспільстві / Р. Ю. Гасимова. – С. 116-119.*

21. Сімакова С. Міжнародно-правове регулювання соціального захисту безпритульних та бездоглядних дітей в умовах війни [Електронний ресурс] / С. Сімакова, І. Малишко // Наук. вісн. Ужгород. нац. ун-ту. Серія : Право. – 2023. – Т. 1, № 76. – С. 60-66. *Указано, що у зв'язку з війною, яка триває в Україні вже вісім років тисячі дітей залишаються сиротами, втрачають рідні домівки, зв'язок із рідними та друзями, потрапляють у складні життєві обставини. Проаналізовано основні міжнародні та національні нормативно-правові акти, які регламентують питання захисту прав дітей. Проаналізовано кількість постраждалих дітей в Україні внаслідок збройної агресії РФ. Акцентовано на питаннях забезпечення права дитини на безпеку, законодавчого регулювання забезпечення права дитини на освіту, а також проблемних аспектах, які виникають під час реалізації цього права. Розкрито особливості влаштування дітей, які залишилися без батьківського піклування внаслідок вторгнення РФ на територію України, до дитячих будинків сімейного типу та прийомних сімей.*

Текст: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/281065/275201>

22. Соцька А. М. Особливості публічного адміністрування правовідносин зі здійснення опіки над майном повнолітніх недієздатних осіб та осіб, дієздатність яких обмежена [Електронний ресурс] / А. М. Соцька // Право і сусп-во. – 2023. – № 3. – С. 140-145. *Розкрито теоретичний, законодавчий та інституційний аспекти здійснення опіки над майном повнолітніх недієздатних осіб та осіб, дієздатність яких обмежена. Зокрема проаналізовано зміст правових норм Цивільного кодексу України (ЦКУ) і Правил опіки та піклування, якими регламентується відповідне питання. Виокремлено три моменти, які законодавець закріпив у названих*

нормативно-правових актах, пов'язані з місцезнаходженням майна, щодо якого може бути прийняте рішення про встановлення опіки, та місцем проживання (перебування) його власника і суб'єктами прийняття відповідних рішень. Наведено перелік неврегульованих на законодавчому рівні питань, пов'язаних із досліджуваною темою. Окрім іншого, вони стосуються необхідності визначення механізму встановлення, здійснення та припинення опіки над майном, призначення суб'єкта її здійснення та визначення його конкретних повноважень, здійснення контролю тощо.

Текст: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2023/3_2023/20.pdf

23. Султанова Н. В. Соціально-педагогічна проблема профілактики та подолання насильства над дітьми в неблагополучних сім'ях [Електронний ресурс] / Н. В. Султанова, І. П. Рогальська-Яблонська // Пед. альм. : зб. наук. пр. / КВНЗ Херсон. акад. неперерв. освіти. – 2023. – № 53. – С. 163-171. *Розкрито зміст основних типів насильства в сім'ї проти дитини, зокрема психологічного, сексуального, економічного, фізичного, та обґрунтовано відмінності домашнього насильства від інших. Охарактеризовано причини жорстокого ставлення батьків до своїх дітей та здійснення їх систематичного насильства у неблагополучних родинах. Доведено потребу кваліфікованої допомоги фахівцями в галузі соціальної роботи, соціальними педагогами, психологами дітям, які стали жертвами домашнього насильства.*

Текст : <http://pedalmanac.site/index.php/main/article/view/430>

24. У ПАРЕ продемонстрували свідчення про депортацію росією українських дітей [Електронний ресурс] // Крим. світлиця. – 2023. – 13 жовт. (№ 41). — Електрон. дані. *Йдеться про спільний українсько-латвійський захід "Uprouted children. Як російська федерація депортує українських дітей та стирає їхню національну ідентичність", присвячений обговоренню злочинів, які вчиняє Росія, викрадаючи українських дітей. Президент Парламентської асамблеї Ради Європи (ПАРЕ) Тіні Кокс зазначив, що "шокований жахливістю цього воєнного злочину", та*

зауваживши, що "Рада Європи співпрацює з українською владою, правозахисниками та громадськими організаціями щодо того, щоб усіма можливим шляхами повернути дітей до країни, до якої вони належать – до України", назвав одним із пріоритетів "розслідування цих злочинів, як воєнних та злочинів проти людяності". Своєю чергою, голова української делегації в ПАРЄ, народна депутатка Марія Мезенцева наголосила, що на цій проблемі слід постійно акцентувати увагу та закликала "проводити дискусії у парламентах, ухвалювати декларації, проводити національні розслідування, підтримувати зусилля України та поширювати правду". Представниця Уповноваженого Верховної Ради України (ВР України) з прав дитини Ірина Сулова оприлюднила статистичні дані щодо викрадених дітей та наголосила, що "міжнародна спільнота має рішуче протидіяти пропаганді та використанню дітей у військових діях, зупинити мілітаризацію та русифікацію освіти на тимчасово окупованих територіях". Національна програмна директорка "СОС Дитячі містечка" та голова правління "Української мережі за права дитини" Дар'я Касьянова акцентувала на темі захисту дітей, які досі проживають на тимчасово окупованих територіях (ТОТ), чиї батьки або законні опікуни загинули або зникли безвісти внаслідок бойових дій, та відзначила, що оскільки евакуація цих дітей на безпечні території практично неможлива, Україна у відповідь на цю критичну проблему "наразі переглядає свою стратегію захисту дітей та піклування про них, вводячи нову категорію, спеціально призначену для незаконно переміщених і примусово вивезених дітей". Текст: <http://svitlytsia.crimea.ua/index.php?section=article&artID=25518>

25. Уряд ухвалив важливу постанову про створення Державної служби у справах дітей, — інформує Комітет з питань гуманітарної та інформаційної політики [Електронний ресурс] / Прес-служба Апарату Верхов. Ради України // Голос України. – 2023. – 3 жовт. [№ 198]. – Електрон. дані. Зазначено, що ця Служба як центральний орган виконавчої влади реалізовуватиме державну політику у сфері захисту прав дітей,

соціальної підтримки сімей з дітьми, розвитку сімейних форм виховання та усиновлення. Наголошено, що Служба здійснюватиме моніторинг за дотриманням місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування (ОМС) законодавства щодо захисту прав дітей. Фахівці понад 1400 територіальних громад в Україні зможуть отримувати методичну допомогу щодо налагодження дієвої системи захисту дітей в громаді. Текст: <http://www.golos.com.ua/article/374076>

26. Шаумян О. Психоемоційний стан сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах через війну в Україні [Електронний ресурс] / О. Шаумян // Наук. перспективи. – 2023. – № 8. – С. 799-809. *Висвітлено ключові аспекти психоемоційного стану сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах через війну в Україні. Надано характеристику аспектів в розрізі проблем, із якими стикається сімейна пара під час спілкування один із одним, у процесі виховання та догляду за дітьми тощо. У межах окресленої проблематики проведено опитування, спрямоване на вивчення психоемоційного стану сімей. За результатами емпіричного дослідження розроблено загальні рекомендації для подолання психоемоційного стану сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах в умовах повномасштабної війни в Україні з метою формування гармонійних стосунків у сім'ї та соціально благополучних громадян.* Текст : <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/6094/6128>

27. Шевців Ю. Юридичний аналіз поняття «сім'я» та суб'єктів сімейних правовідносин [Електронний ресурс] / Ю. Шевців // Наук. вісн. Ужгород. нац. ун-ту. Серія : Право. – 2023. – Т. 1, № 76. – С. 201-207. *Здійснено дослідження етимології поняття «сім'я». Наведено змістове наповнення цього поняття як суспільного явища. Запропоновано власне визначення правової категорії «сім'я» – сукупність осіб, відносини між якими засновані на взаємних правах та обов'язках, спільному проживанні й побуті, що виникають на основі шлюбних (подружніх відносин без реєстрації шлюбу) або кровноспоріднених зв'язках, чи інших формах*

прийняття дітей на виховання, та які несуть взаємну відповідальність за невиконання чи неналежне виконання сімейних обов'язків. Встановлено, що єдиного підходу щодо розуміння дефініції «сім'я» серед науковців немає, як і немає єдиного вичерпного поняття в системі законодавства нашої держави. Надано характеристику суб'єктів (учасників) сімейних правовідносин, що передбачені законодавством України, з урахуванням певної послідовності. Текст: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/281665/275884>

28. Шипуля В. Нові правила в'їзду в ЄС: що треба знати українцям [Електронний ресурс] / Валерія Шипуля // Korrespondent.net : [вебсайт].— 2023. — 19 верес. — Електрон. дані. Розглянуто, для чого Європейський Союз (ЄС) запроваджує та як функціонуватиме система ETIAS, що запрацює в Європі у наступному році, й яка змінить правила в'їзду в регіон для громадян багатьох країн, включно з українцями; пояснено, що важливо знати та як діяти українським біженцям. Зазначено, що з 2024 р. громадяни 60 країн світу, які подорожують до однієї з 30 країн Європи, перед поїздкою повинні будуть отримати дозвіл ETIAS, який додається до паспорта мандрівника та дійсний протягом трьох років або до закінчення терміну дії паспорта. За словами експертів, ситуація з подорожуванням між Україною та ЄС кардинально змінилася з початком повномасштабної війни, й тепер формалізоване запровадження та дотримання вимог ETIAS може боляче вдарити по вразливих категоріях громадян України, ускладнивши їм доступ до тимчасового захисту в ЄС, підтримання зв'язків між розділеними родинами й евакуацію з тимчасово окупованих територій (ТОТ). У гіршому становищі можуть опинитися громадяни України з ТОТ, які намагатимуться виїхати до ЄС через Росію чи інші країни. Як наголошують експерти, Європейська комісія (ЄК) та відповідні служби країн-членів ЄС мають дуже ретельно продумати, як ETIAS після його запуску застосовуватиметься щодо громадян України. Текст:

<https://ua.korrespondent.net/articles/4624855-novi-pravyla-vizdu-v-yes-scho-treba-znaty-ukraintsiam>

29. Шипуля В. Найнижча народжуваність в світі: Україна в демографічній ямі [Електронний ресурс] / Валерія Шипуля // Korrespondent.net : [вебсайт]. – 2023. – 28 верес. — Електрон. дані. *Наведено коментарі директорки Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи Елли Лібанової щодо неминучості скорочення населення України та заступника директора з наукової роботи Олександра Гладуна про демографічний прогноз до 2037 р.; окреслено плани влади щодо виходу з демографічної кризи. За словами Е. Лібанової, «52 мільйони нас не буде ніколи. Якщо ми не будемо приблизно 600 тисяч на рік залучати зовнішніх мігрантів. Ми не можемо нічого протиставити міграційному відпливу населення. Проте ми маємо ініціювати і мотивувати людей повертатися. ...Маємо протидіяти переходу тимчасової міграції в стаціонарну». За прогнозами вчених, на початок 2037 р. буде 30 - 31 млн населення (прогноз зроблено по всій території України, включаючи Крим і ОРДЛО); війна призведе до ще більшої деформації статеві-вікової структури населення. Наведено тези інтерв'ю «Главкому» радника Прем'єр-міністра, керівника Центру економічного відновлення Кирила Криволапа про те, що робитиме держава, аби рятувати Україну. За його словами, потрібні окремі програми для популяризації здорового батьківства, гарантії від держави щодо підтримки сімей тощо; і що зараз державна політика перебуває у процесі розробки.* Текст: <https://ua.korrespondent.net/articles/4627348-nainyzhcha-narodzhuvanist-v-sviti-ukraina-v-demohrafichnii-yami>

30. Шульженко Д. І. Теоретичні основи сімейного виховання дитини з інтелектуальними порушеннями [Електронний ресурс] / О. Д. І. Шульженко, В.А. Осінцева // Молодий вчений. – 2023. – № 7. – С. 49-51. *Представлено різні підходи науковців до трактування понять «сімейне виховання», «проблемна сім'я» та «сім'я з групи ризику»; окреслено*

особливості сімейного виховання дитини з інтелектуальними порушеннями. Визначено роль сім'ї та вплив її виховного потенціалу на становлення й всебічний розвиток дитини з інтелектуальними порушеннями, а також вплив характеру та стану взаємовідносин між подружжям на формування психологічного та морально-емоційного клімату в сім'ї. Виявлено та охарактеризовано основні риси, притаманні сім'ям, в яких виховуються діти з інтелектуальними порушеннями.

Текст :

<https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/5900/5771>

31. Ясинок М. М. Генезис домашнього насильства та його джерела [Електронний ресурс] / М. М. Ясинок, Д. М. Ясинок // Юрид. наук. електрон. журн. – 2023. – № 8. – С. 178-181. Досліджено процес становлення такого ганебного явища як домашнє насильство з його трансформацією в різні історичні епохи. Зазначено, що домашнє насильство передається із однієї стадії суспільного розвитку в іншу, а відтак воно носить стійкий соціальний характер. Наголошено, що боротьба з проявами домашнього насильства повинна носити не епізодичний характер, а мати комплексний підхід, запорукою якого є економічна стабільність в державі, правова визначеність таких проявів, наявність спеціальних органів, робота яких спрямована на профілактику домашнього насильства, що породжується алкоголізмом, наркоманією токсикоманією, низьким рівнем вихованості та соціальної культури, психологічною неврівноваженістю. Текст: http://www.lsej.org.ua/8_2023/40.pdf

**Підготовлено відділом інформаційного забезпечення органів влади
Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого**

Відповідальний за випуск: Зайченко Н. Я.

18.10. 2023 р.